

Katja Huitti

SUPERKILEN
Interkulturalismi ja sosiaalinen koheesio
kaupunkisuunnittelussa

Kandidaatintyö
Rakennetun ympäristön tiedekunta
Panu Lehtovuori
Huhtikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Katja Huitti: Superkilen: Interkulturalismi ja sosiaalinen koheesio kaupunkisuunnittelussa
(Superkilen: Interculturalism and social cohesion in urban planning)

Tampereen yliopisto

Arkkitehtuurin TkK-tutkinto-ohjelma

Kandidaatintyö

Huhtikuu 2020

Tiivistelmä

Tämä tutkielma käsittelee joitakin modernin kaupunkisuunnittelun keinoja, joita käytetään ratkomaan ongelmia monikulttuurisissa kaupunkiympäristöissä. Tutkielma kohdentuu Kööpenhaminan Nørrebro asuinalueella sijaitsevaan Superkilen-puistoon ja sen tavoite on selvittää, miten kaupunkisuunnittelun keinoja on hyödynnetty puistossa ja kuinka siinä on onnistuttu. Esiin nostettuja keinoja ovat interkulturalismiin tähtäävä kaupunkisuunnittelu sekä sosiaalisen koheesio lisääminen. Interkulturalismi aatteena korostaa kulttuurien välisten kohtaamisten merkitystä kaupunkitilassa. Sosiaalinen koheesio puolestaan on ilmiö, joka syntyy kuuluvuuden tunteesta ympäröivään maailmaan ja ihmisiin, oman identiteetin ja kulttuurin tunnustamisesta sekä osallistavasta ja aktiivisesta ympäristöstä

Tutkielman perustana toimii systemaattinen kirjallisuuskatsaus aiheeseen. Osana tutkielmaa käytetään Joseph Dalyn tutkimusta, joka käsittelee sosiaalista koheesiota Superkilenissä. Referoiden tutkimusta, sekä tarkastellen Dalyn päätelmiä muiden valittujen aineistojen rinnalla, selvitetään, kuinka Superkilen onnistuu tehtävässään lisäämään kulttuurien välisiä kohtaamisia ja ymmärrystä toisia kulttuureita kohtaan.

Superkilen-puisto syntyi kutsukilpailun myötä Nørrebro monikulttuuriselle asuinalueelle. Nørrebrossa on ollut useasti levottomuuksia 2000-luvulla valtaväestön ja alueen vähemmistöjen välillä, sekä myös yleisesti. Näihin levottomuuksiin on pyritty vastaamaan kaupunkisuunnittelun avulla. Yksi toteutetuista projekteista alueella on Superkilen-puisto, joka syntyi kutsukilpailun myötä. Puiston ovat suunnitelleet yhteistyössä arkkitehtitoimisto BIG, maisema-arkkitehtitoimisto Topotek 1 ja taideryhmä Superflex. Projekti on saanut paljon kansainvälistä huomiota, joka on ollut pääasiassa ylistystä. Kuitenkin myös puiston toiminnallisuutta on kritisoitu, muunmuassa Dalyn toimesta.

Tässä työssä tutkitaan Superkilenin muotoa ja tilallisuutta, sekä näiden tekijöiden yhteisvaikutusta ihmisten käyttäytymiseen. Lisäksi tutkitaan, miten Superkilen-projekti pyrki luomaan sosiaalista koheesiota sekä osallistamalla alueen asukkaita suunnitteluun, että symbolisella lähestymistavalla. Tutkielmassa selvitetään, miten nämä sosiaaliseen koheesioon tähtäävät keinot ovat onnistuneet ja millaisia kulttuurien välisiä kontakteja puistossa syntyy. Dalyn tutkimustuloksia referoiden esitetään, millaiset puiston fyysiset puitteet ovat kontaktien muodostamiseen; missä kohdissa puistoa ihmiset ovat aktiivisimpia ja miksi. Lopuksi ihmisten käyttäytymistä puistossa analysoidaan yhteydessä kaupunkitilaan. Analyysin tavoitteena on tuoda ilmi, miten interkulturalismi näkyy suunnittelussa ja kuinka suunnittelua on ohjannut tavoite sosiaalisesta koheesiosta. Tutkimus selvittää, kuinka suunnittelussa hyödynnetty konsepti on onnistunut sekä tuo esiin, miten kulttuurien välisiä vuorovaikutuksia kaupunkitilassa olisi mahdollisesti voitu lisätä.

Avainsanat: interkulturalismi, sosiaalinen koheesio, kaupunkisuunnittelu, Superkilen, kaupunkitila

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. MONIKULTTUURISUUS OSANA KAUPUNKISUUNNITTELUA	3
2.1 Nørrebro	4
2.2 Superkilen	5
2.3 Suunnitteluprosessista ja konseptista	8
3. IHMISEN SOSIAALINEN TOIMINTA KAUPUNKITILASSA	10
3.1 Avoimuus ja aktiivisuus kaupunkitilassa	11
3.2 Fyysisten objektien vaikutus sosiaalisuuteen	13
3.3 Istumajärjestelyiden vaikutus sosiaalisuuteen	15
4. KAUPUNKISUUNNITTELU TUKEMASSA SOSIAALISUUTTA	19
4.1 Sosiaalinen koheesio Superkilenissä	20
4.2 Tilallisuus ja selkeä toiminnallisuus	23
4.3 Toimintojen sijoittaminen ympäröivään kaupunkitilaan	27
YHTEENVETO	30
LÄHTEET	33
KUVALÄHTEET	36

1. JOHDANTO

Eurooppa on tällä hetkellä muutoksessa, kaupungistumisen ja monikulttuurisuuden lisääntymisen myötä (Aelbreht et al. 2021, 1095). ”Yli puolet maailman väestöstä asuu kaupungeissa ja osuuden ennustetaan nousevan 75 prosenttiin vuoteen 2050 mennessä.” (Gehl 2018, 214) Tämän seurauksena Euroopan komissio on lisännyt toimia kaupunkisuunnittelun saralla, pyrkimyksenä ratkoa ongelmia, joita modernit kaupungit kohtaavat. Kaupunkien kestävyyttä pyritään parantamaan ja inklusiivisuutta lisäämään. Viimeisten kahden vuosikymmenen aikana Euroopassa on toteutettu useita julkisia kaupunkisuunnitteluprojekteja, jotka pyrkivät lisäämään sosiaalista koheesiota. Näiden projektien taustalla on sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen väheneminen eri ihmisryhmien kesken, johtuen taloudellisista ja kulttuurisista eroista. Inklusiivisuutta pyritään lisäämään, huomioimalla kaupunkisuunnittelun monikulttuuriset lähtökohdat ja ottamalla maahanmuuttajat ja pakolaiset huomioon paremmin osana kaupunkisuunnittelua. (Aelbreht et al. 2021, 1093–1095) ”Ydinkysymyksiä [kaupunkisuunnittelussa] ovat ihmisten ja heidän arvonsa kunnioittaminen, elämänhalu sekä kaupungin merkitys kohtaamispaikkana. — Tulevaisuuden kaupunkisuunnittelun tulee asettaa ihminen keskiöön paljon nykyistä selvemmin.” (Gehl 2018, 229)

Muutos kohti monikulttuurista yhteiskuntaa näkyy erityisen hyvin suurempien kaupunkien väestörakenteessa. Kaupunkipoliittisella tasolla tämä on johtanut erilaisiin toimiin pyrkimyksenä siirtyä kohti interkulturalistista yhteiskuntaa. (Daly 2019, 65-66) 2000-luvulta lähtien Kööpenhaminan kaupunki on strategisesti pyrkinyt parantamaan maahanmuuttajien oloja ja tavoitteellisesti auttanut heitä integroitumaan yhteiskuntaan. Tarkoituksena parantaa kaupunkielämän viihtyisyyttä ja turvallisuutta sekä vähentää konflikteja. (Schmidt 2017, 49–53) Naapurustorauha pyritään turvaamaan erilaisten sosiaalisten projektien ja kaupunkisuunnittelun avuin, jotka tähtäävät parantamaan elämänlaatua sekä estämään segregatiota.

Kööpenhaminassa sijaitseva monikulttuurinen Nørrebro-alue on esimerkki, siitä miten kaupunkisuunnittelun kautta pyritään vaikuttamaan väestön kokemukseen ja

käyttäytymiseen kaupunkitilassa. Nørrebro:n alueella sijaitseva Superkilen puisto syntyi kilpailun myötä, tarkoituksena luoda omaperäinen kaupunkitila, jolla olisi vahva identiteetti paikallisesti ja selkeä tunnistettava hahmo globaalissa skaalassa (Big 2023). Suunnittelun taustalla oli pyrkimys parantaa sosiaalista koheesiota ja -integraatiota. (Aelbrecht et al. 2021, 1102) Tavoitteena oli lisätä alueen viihtyisyyttä, tuoda esille alueen monikulttuurista taustaa sekä lisätä arkisia sosiaalisia kohtaamisia ihmisten välillä. (Aelbrecht et al. 2021)

Tämän työn seuraavat osiot, luvut 2. "Monikulttuurisuus osana kaupunkisuunnittelua" sekä 3. "Ihmisen sosiaalinen toiminta kaupunkitilassa", perustuvat systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Osana katsausta, selviää, miten Superkilenin rakennettu ympäristö mahdollistaa sosiaalisia vuorovaikutuksia ja kuinka puisto onnistuu tavoitteessaan lisätä kulttuurien välisiä kohtaamisia. Katsaus pohjautuu aihetta käsittelevään kirjallisuuteen, tieteellisiin artikkeleihin, tutkimuksiin ja haastatteluihin sekä nettilähteisiin. Kirjallisuuskatsaus alkaa suunnittelulähtökohtien tarkastelusta monikulttuurisella Nørrebro:n asuinalueella sekä suunnittelukonseptin selventämisestä. Tätä seuraa Joseph Dalyn tutkimukseen, interkulttuurisista kohtaamisista Superkilen-puistossa, pohjautuva referointiosio, jossa tulee ilmi, kuinka puiston tilaa luovat elementit, kuten penkit ja lasten leikkivälineet mahdollistavat sosiaalisia tilanteita. Katsauksen jälkeen analyysiosiossa luvussa 4. "Kaupunkisuunnittelu tukemassa sosiaalisuutta" selviää, alan kirjallisuuden pohjalta sekä Dalyn tutkimukseen viitaten, kuinka Superkilen onnistuu rakentamaan sosiaalista koheesiota, interkulturalistista kaupunkitilaa sekä sosiaalisesti vuorovaikutteisia tilanteita eri kulttuurien välille Nørrebro:n asuinalueella. Yleisesti analyysiosiossa tulee myös ilmi, kuinka sosiaalista aktiivisuutta voidaan tukea monikulttuurisilla asuinalueilla ja miten tämä näkyy Superkilenissä.

2. MONIKULTTUURISUUS OSANA KAUPUNKISUUNNITTELUA

Kaupunkiympäristöjen merkitys vahvistuu jatkuvasti kaupungistumisen myötä. Samoin monikulttuurisuus lisääntyy ja sen merkitys osana kaupunkisuunnittelua korostuu. (Aelbrecht et al. 2021) Monikulttuurillisuudella tarkoitetaan etnistä- ja kulttuurillista monimuotoisuutta, joka on yhteiskunnan ominaisuus (Fingerroos 2017). ”Monikulttuurinen - - yhteiskunta pitää sisällään erilaisia ihmisiä ja väestöryhmiä, oli kriteerinä sitten kieli, uskonto, etninen tausta tai jokin muu asia. - - Monikulttuurinen yhteiskunta pitää sisällään myös oman kulttuurimme monimuotoisuuden ja alakulttuurit, kuten seksuaalivähemmistöt ja vammaiset.” (Fingerroos 2017) Muutos kohti monikulttuurisempaa yhteiskuntaa on johtanut uusiin lähtökohtiin kaupunkisuunnittelussa ja viime vuosikymmeninä suunnittelu on mennyt kohti tasa-arvoisempaa ja eri ihmisryhmät paremmin huomioivaa. Joitakin suunnittelun uusia lähtökohtia ovat interkulturalismi, segregaatian ehkäiseminen ja sosiaalisen koheesion lisääminen. (Daly 2019) Nämä kolme asiaa myös kytkeytyvät vahvasti toisiinsa.

Multikulturalismi on monikulttuurillisuuden ideologioiden ulottuvuus. ”Multikulturalistisessa poliittisessa ideologiassa monikulttuurillisuus on lähtökohtaisesti hyvä asia, ja julkisella vallalla katsotaan olevan velvollisuus ylläpitää ja tukea sitä.” (Fingerroos 2017) Interkulturalismi puolestaan korostaa eri etnisten ryhmien arkisten kohtaamisten merkitystä. Tähän pyritään konkreettisesti luomalla mahdollisuuksia eri kulttuurien välisiin jokapäiväisiin kohtaamisiin. (Daly 2019, 65) Moderni kaupunkisuunnittelu on siirtymässä multikulturalismin teemasta kohti interkulturalismia, joka korostaa sosiaalisten vuorovaikutusten merkitystä, sekä sosiaalisen koheesion vahvistamista. Sosiaalinen koheesio on seurausta muunmuuassa seuraavista asioista: kuuluvuuden tunteesta yhteiskuntaan ja paikkaan, identiteetistä ja kulttuurisesta tunnustamisesta, inklusiivisuudesta sekä osallisuudesta ja aktiivisuudesta. (Aelbrecht et al. 2021, 1118) Erilaisten sosiaalista koheesiota lisäävien projektien avulla pyritään ratkomaan kaupunkielämän negatiivisia puolia, kuten segregaatiota, levottomuuksia ja jännitteitä (Daly 2019). Julkiset kaupunkitilat ovat avainasemassa käsitellessä näitä aiheita. (Aelbrecht et al. 2021, 1093–1094)

Superkilen-puistossa sosiaalista koheesiota on pyritty rakentamaan osallistamalla alueen asukkaita suunnitteluprojektiin sekä symboliikalla, jonka on tarkoitus edustaa

asukkaiden monikulttuurista taustaa sekä siten luoda tunnesiteitä paikkaan. (Aelbrecht et al. 2021) Tarkastelen seuraavassa osiossa lähtökohtia suunnitteluun monikulttuurisella Nørrebron asuinalueella ja kerron Superkilen-puistosta; sen ilmeestä, suunnittelijoista ja tilallisista osa-alueista. Tämän pohjustuksen jälkeen avaan symboliikkaa ja konseptia suunniteluprojektin taustalla.

2.1 Nørrebro

Nørrebron asuinalue muodostui 1800-luvun puolivälissä, samoihin aikoihin Vester- ja Østerbron kanssa, kaupungin laajetessa sen hetkisen Kööpenhaminan keskustan reunamille (Schmidt 2017, 44). Asuinalue on yksi Tanskan ja Kööpenhaminan monikulttuurisimmista; alue on aina ollut etnisesti, uskonnollisesti ja taloudellisesti moninainen ja se on kehittynyt ja kasvanut hyvin paljolti maahanmuuton ja kaupungistumisen myötä (Schmidth 2011; Daly 2019). Tammikuussa 2011 27,6 % alueen asukkaista oli maahanmuuttajia tai heidän jälkeläisiään. Monikulttuurillisuuden lisäksi Nørrebro tunnetaan historiallisesti poliittisesti hallitsemattomana alueena, jossa on protestoitu ja ilmaistu mieltä useaan otteeseen. (Schmidt 2011, 79–80) Kulttuurien väliset jännitteet kiristyivät Nørrebrossa 1980- ja 2000-luvulla lisääntyneen maahanmuuton sekä lähiaikoina tapahtuneen gentrifikaation myötä. (Daly 2019, 66)

Nørrebron aluetta on pyritty kehittämään osana Kööpenhaminan kaupunkipolitiikkaa ja yksi toteutetuista projekteista on Superkilen-puisto (kuva 1). Superkilen on suunniteltu tarkoituksena, lisätä kulttuurien välisiä kohtaamisia ja se pyrkii siten, vastaamaan interkulttuurisiin jännitteisiin Nørrebron asuinalueella, joita on ollut 2000-luvulla erityisesti valtaväestön ja alueen muslimiyhteisön välillä. Superkilen-puistoa on valmistumisensa jälkeen, vuonna 2012, ylistetty liittyen Nørrebron kehitykseen turvallisemmaksi ja viihtyisämmäksi asuinalueeksi (Aelbrecht et al. 2021, 1101–1103). Viime vuosina alueesta on tullut yksi Kööpenhaminan suosituimmista ja trendikkäimmistä, mikä näkyy katukuvassa. Rapistuvien sosiaaliasuntolakompleksien ja etnisten ruokakauppojen rinnalle on perustettu uusia kahvioita ja gallerioita. (Schmidt 2017, 52) Alue on tunnettu hyvästä ruuasta, rennosta elämäntyylistä ja tyylikkäästä katuelämästä (Visit Copenhagen 2023b).

Kuva 1. Superkilen ja ympäröivä kaupunki yläilmoista (mukaiillen lähteestä Baan 12).

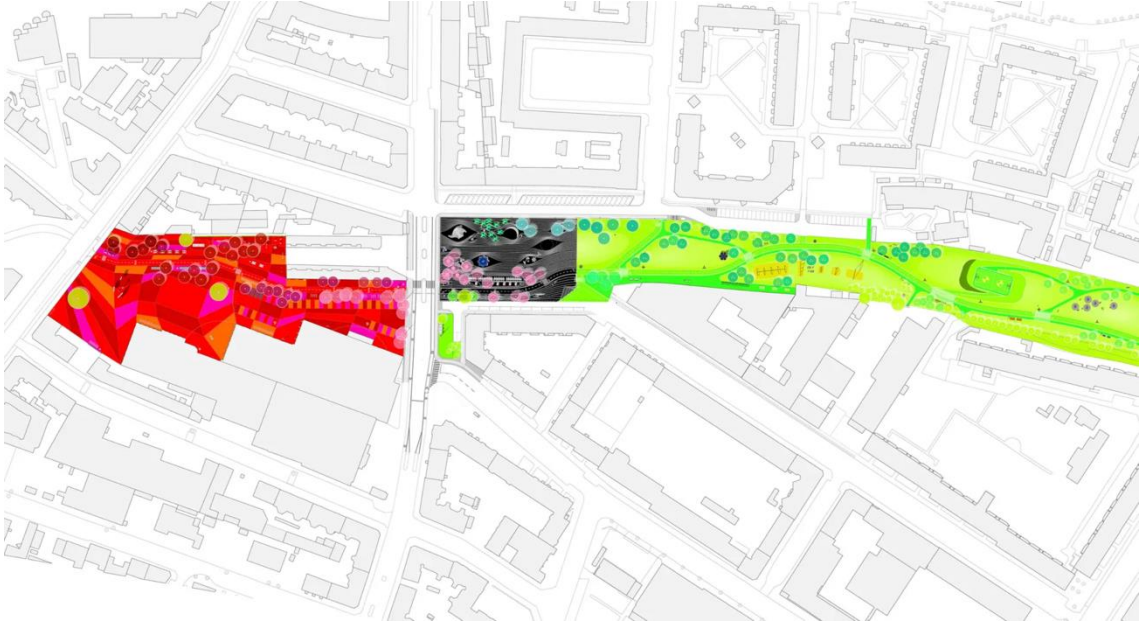
2.2 Superkilen

Superkilen puisto syntyi Köpenhaminan kaupungin ja Realdania yhdistyksen järjestämän kutsukilpailun myötä vuonna 2005. Kilpailu järjestettiin osana isompaa kaupunkikehityksen hanketta ja sen tarkoituksena oli lisätä sosiaalista vuorovaikutusta alueen asukkaiden välillä ja siten vastata elämän haasteisiin, joita multikulttuurinen Nørrebro-alue kohtasi. Suunnittelun lähtökohtana oli tuoda erilaisia elämäntapoja esiin sekä vahvistaa sosiaalista koheesiota. (Daly 2019; Topotek 1 2023) Projekti on osa Realdanian ”By i balance - Kaupunki tasapainossa” hanketta, joka pyrkii edistämään vaikeuksia kohdanneita asuinalueita sekä kehittämään niitä yhdessä ympäröivän kaupungin kanssa. Realdania toimii yhteistyössä kuntien ja muiden järjestöjen kanssa pyrkimyksenä kehittää kestäviä ja sosiaalisesti tasapainoisia kaupunginosia, tavoitteena parantaa elämänlaatua kaupungeissa. (Realdania 2023a) Puiston ovat suunnitelleet yhdessä arkkitehtitoimisto BIG, tanskalainen taideryhmä Superflex sekä Berliiniläinen maisema-arkkitehtitoimisto Topotek 1. Rakennustyöt alkoivat vuonna 2009 ja puisto avattiin käyttäjille kesäkuussa 2012 (Big 2023). Tämän jälkeen puisto on ollut esillä paljon mediassa ja se on voittanut useita maailmanlaajuisia suunnittelu- ja arkkitehtuuripalkintoja, kuten Aga Khan Award for Architecture (2016). Lisäksi puisto on

ollut ehdolla Mies van der Rohe-palkinnon saajaksi ja AIA (The American Institute of Architects) valitsi sen maailman 21 parhaan projektin joukkoon vuonna 2012 (Realdania 2023b).

Nørrebron asuinalueella sijaitseva Superkilen on suosittu puisto kaupunkilaisten keskuudessa ja yksi Kööpenhaminan kuuluisimmista nähtävyyksistä sekä arkkitehtonisista kohteista. Puistossa kävijöitä on monista lähtökohdista. ”Sileät ja avoimet tilat ovat tehneet puistosta suosittun rullalautailijoiden keskuudessa, kun taas veistokselliset muodot ja taiteelliset linjat sopivat Instagram-postauksien taustalle.” (Visitcopenhagen 2023a). Superkilen on tapaamispaikka paikallisille ja vetovoimainen ulkoilukohde kaikille kaupunkilaisille (AKTC 2023).

Pitkänomainen Superkilen-puisto muodostaa yhdessä Nørrebroparkenin kanssa lähes 2 km pitkän ulkoilualueiden jatkumon (Visitcopenhagen 2023b), joka halkoo lähes koko Nørrebron keskustaa ja siten hallitsee kaupunkiympäristön luonnetta. Puiston alue on jaettu kolmeen osaan perustuen erilaisiin toimintoihin (kuva 2). Osat erottuvat toisistaan selkeään visuaalisesti eri väriteemojen ansiosta: väriltään punainen Red Square on suunniteltu aktiiviseen toimintaan, musta Black Market on tapaamispaikka ja vihreä Green Park on tarkoitettu oleskeluun ja hengailuun (Topotek 1 2023). Kaikkien kolmen alueen luonne on omanlaisensa ja toisistaan erottuva ja ne on myös suunniteltu siten, että tilat ja ”kalusteet” vastaavat haluttujen toimintojen tarpeisiin. Red Squaressa voi nautiskella kahvilassa, osallistua konserttiin tai käyttää alueella sijaitsevia ulkoliikuntavälineitä. Black Market on klassisen aukion tyylinen alue ja sieltä löytyy paljon erilaisia istumapaikkoja ja penkkejä sekä vesiputous. Green Park on nimensä mukaisesti vihreä, ruohoinen ja kasvillisuuden valtaama alue, jossa voi pitää piknikkiä, ottaa aurinkoa tai ulkoiluttaa koiraansa. (Visitcopenhagen 2023a)

Kuva 2. Superkilenin eri osa-alueet punainen Red Square, musta Black Market ja vihreä Green Park (mukaillen lähteestä Big 2023).

Nørrebro on Kööpenhaminan tiheimmin asuttu asuinalue (Barsøe 2021) ja suuri osa puiston lähirakennuksista on asuinvaltaisia. Superkilenin alue on muutettu laajaksi ja mielikuvitukselliseksi kaupunkitilaksi, joka sitoo yhteen molemmin puolin puistoa pituussuunnassa ympäröivän asutuksen yhteneväksi kokonaisuudeksi (Realdania 2023b). Puiston lähilue on vilkkaasti liikennöity ja sitä rytmittävät Kööpenhaminalle tyypilliset leveät pyörä- ja kävelyväylät. Myös Superkilenistä löytyvät erilliset pyöräily- (kuva 3) sekä kävelyväylät, jotka jatkuvat koko puiston läpi ja yhdistyvät ympäröivään kaupungin liikenneinfrastruktuuriin (Big 2023). Asutuksen lisäksi alueelta löytyy useita erilaisia erikoisliikkeitä ja ravintoloita ja lähiaikoina alueella on myös avattu monia uusia trendikkäitä luonnonviini-baareja ja leipomoita (Barsøe 2021).

Kuva 3. Red Square ja yksisuuntaiset pyöräkaistat (mukaillen lähteestä Baan 2012).

2.3 Suunnitteluprosessista ja konseptista

Isossa osassa suunnittelukonseptia oli Nørrebron monikulttuurisuuden esiin tuominen symbolisesti erilaisten kulttuureita edustavien fyysisten elementtien avulla. Tämän on tarkoitus kuvata Nørrebron monietnistä väestörakennetta ja edustaa visuaalisesti heterogeenistä yhteiskuntaan (Topotek1, 2023). Lisäksi näiden objektien asettelu yksittäin, siten että ne antavat ”tilaa” toisille, viittaa etniseen segregatioon ja integraation puutteeseen naapuruston keskuudessa (Sandström 2015).

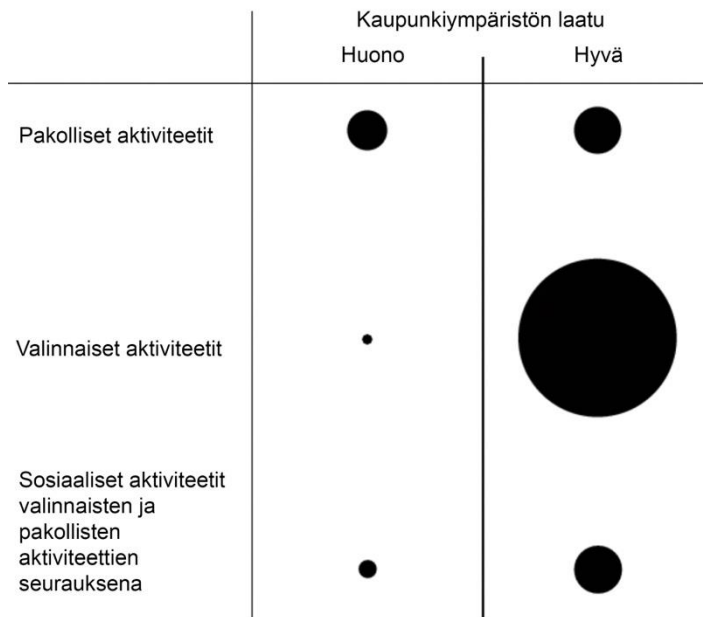
Paikallisia osallistettiin suunnitteluprosessiin kyselyn avulla. Kysely toteutettiin julkisissa tapaamisissa, joissa heitä pyydettiin ehdottamaan ”kalusteita” puistoon. (Topotek1, 2023) ”Sen sijaan, että puistoon olisi sijoitettu tavallisia puistoihin suunniteltuja välineitä, SUPERFLEX pyysi alueen asukkaita äänestämään erilaisia esineitä kuten penkkejä,

jäteastioita, puita, leikkipaikkoja, viemärin kansia ja kylttejä eri maista. Valitut objektit olivat, joko naapuruston asukkaiden kotimaista tai jostain paikasta, missä he olivat sattuneet matkustamaan. Objektit saatiin puistoon, joko kopioimalla tai hankkimalla alkuperämaista.” (Superflex 2023) ” - - teimme kuten taidemaailmassa usein, otimme esineitä yhdestä paikasta ja sijoitimme ne toiseen. ” Bjørnstjerne Christiansen, yksi Superflex:in perustajista kertoo haastattelussa. (Sandström 2015, 117, haastattelu 12.5.2015) Ajatuksena oli, että osallisuus ja nämä objektit auttaisivat paikallisia muodostamaan tunnesiteitä paikkaan; kokemuksen jaetusta olemisesta ja omistuksesta. (Sandström 2015) Yhteistyön lopputuloksena puistoon valittiin 108 esinettä sekä 11 erilaista puulajia ympäri maailmaa. Puistosta löytyy mm. marokkolainen suihkulähde, kazakstanilainen bussipysäkki, mustekalan muotoinen japanilainen ulkoleikkiväline, thai nyrkkeilykehä, qatarilainen hammaslääkärin kyltti, keinuva penkki Bagdadista, espanjalainen Osborne-härkä, viestejä neonilla eri maista ja maaperää Palestiinasta. (Topotek1 2023) Alueelle on myös istutettu palmuja Kiinasta, Japanilaisia kirsikkapuita ja muita kasveja vaihtelevista paikoista. Fyysisiä elementtejä löytyy yhteensä kuudestakymmenestä eri kulttuurista. (Big 2023)

3. IHMISEN SOSIAALINEN TOIMINTA KAUPUNKITILASSA

Jan Gehl määrittelee teoksessaan ”Life between buildings” kolme tapaa, miten ihmiset toimivat ulkona kaupunkitilassa (kuva 4). Nämä tavat jaetaan välttämättömiin aktiviteetteihin, valinnaisiin aktiviteetteihin ja sosiaalisiin aktiviteetteihin. Välttämättömät aktiviteetit ovat niitä, joita ihmisen täytyy suorittaa osana jokapäiväistä elämäänsä, kuten töihin kävely tai kaupassa käynti, ne ovat tavallaan kuin arkisia tehtäviä tai askareita. Koska nämä aktiviteetit ovat luonteeltaan pakonomaisia, ulkopuoliset tekijät, kuten kaupunkiympäristön viihtyisyys tai sää eivät vaikuta niihin suuresti. Kuitenkin ympäristössä, jossa ei viihdytä nämä aktiviteetit suoritetaan ilottomasti ja mahdollisimman nopeasti, kun taas miellyttäväksi koetussa ympäristössä myös pakollisista aktiviteeteista on mahdollista nauttia. Valinnaiset aktiviteetit ovat puolestaan oman tahdon tai halun aikaansaamia, mutta kuten välttämättömät aktiviteetit nekin tapahtuvat kaupungin asettamien mahdollisuuksien rajoissa (Gehl 2011, 9–13).

Ihmisten halu olla aktiivisia kaupunkitilassa riippuu suuresti ympäristöstä. Vaikka välttämättömät aktiviteetit toistuvat likimain yhtä usein miellyttävissä ja laadukkaissa ulkotiloissa, kuin huonommissa, niin paremmassa ympäristössä ihmisten aktiivisuus kasvaa valinnaisten toimintojen kautta, koska heillä on enemmän mahdollisuuksia ja toiminta on antoisampaa. Sosiaaliset aktiviteetit ovat riippuvaisia kahdesta edellä mainitusta tavasta olla. Mutta lisäksi ne syntyvät ihmiskohtaamisista ja ovat siten riippuvaisia myös ihmisten olemisesta kaupunkitilassa. Sosiaalisiin aktiviteetteihin kuuluu erilaisia aktiivisia toimintoja kuten lasten leikkiminen, tervehdykset ja keskustelut sekä passiivisia tapoja olla sosiaalinen, kuten huomioida toiset näkemisen tai kuulemisen kautta (Gehl 2011, 9–13) Sosiaalisia kohtaamisia voidaan siis jaotella sen mukaan kuinka aktiivisia tapahtumia ne ovat. Kohtaaminen voi olla suora, kuten jutustellessa tai epäsuora, kuten vilkaisu tai tuijottava katse (Daly 2019, 69), jolloin toinen huomataan. Sosiaaliset tapahtumat syntyvät spontaanisti sen seurauksena, miten ihmiset liikkuvat ja ovat julkisissa tiloissa. Julkisen tilan tärkeimpiä tehtäviä on toimia välineenä ihmisten vuorovaikutukseen, luoda mahdollisuuksia olla aktiivinen ja olla osa ympäristöä sekä muita ihmisiä. Laadukas kaupunkitila, joka tarjoaa mahdollisuuksia olla aktiivinen kaupungin jäsen, tukee sosiaalista aktiivisuutta. (Gehl 2011)

Kuva 4. Aktiviteetit kaupunkitilassa (mukaillen lähteestä Daly 2011, 11).

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan Superkilenin tilallisuutta ja fyysistä muotoa, perustuen kirjallisuuteen aiheesta. Tämän jälkeen referoidaan Joseph Dalyn tutkimusta, jossa hän selvittää kuinka Superkilenin rakenne mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen syntymistä. Dalyn tutkimus perustuu kirjallisuustutkimukseen, haastatteluihin ja havainnointiin ja sen osana myös analysoitiin paikan päällä kerättyä tutkimusaineistoa, kuten muistiinpanoja, kuvia ja videoaineistoa, joita kerättiin välillä elokuu-syyskuu vuosina 2017 ja 2018 yhteensä 200 h verran. Paikan päällä havainnoitiin ihmisten välisiä verbaalisia ja ei-verbaalisia vuorovaikutuksia. Näitä vuorovaikutuksia tutkittiin toimintamalleina ja selvitettiin, kuinka usein sosiaaliset tilanteet toistuivat. Tämän perusteella saatiin selville, kuinka hyvin ja missä eri tilanteissa Superkilen puistossa muodostui kulttuurien välisiä kohtaamisia ja kuinka puistoon valitut eri kulttuureita fyysisesti edustavat objektit mahdollistavat sosiaalisten tapahtumien syntymisen. (Daly 2019, 71) Luvuissa 3.2 ”Fyysisten objektien vaikutus sosiaalisuuteen” ja 3.3 ”Istumajärjestelyiden vaikutus sosiaalisuuteen” tuodaan ilmi, hyödyntäen Dalyn tutkimusta, millaisia sosiaalisia kontakteja puistossa muodostui ja miksi. Tutkimuksesta selviää, miten erilaiset fyysiset objektit ohjaavat ihmisiä käyttäytymään ja millaisia sosiaalisia vuorovaikutuksia ihmiset pystyvät muodostamaan Superkilenin luomissa olosuhteissa.

3.1 Avoimuus ja aktiivisuus kaupunkitilassa

Suunnittelun avuin on mahdollista vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen ja aktiivisuuteen kaupunkitilassa, ja siten suunnittelulla on suuri merkitys luomassa hyviä tai huonoja elinolosuhteita: eläväisiä kaupunkitiloja tai kaupunkeja ilman elämää (Gehl 2011, 31). Kysymys, avoimesta ja suljetusta tilasuunnittelusta kaupungissa, on kiinnostanut kaupunkisuunnittelijoita ja erityisesti sosiologeja 60-luvulta lähtien. Avoimen tilasuunnittelun puoltajat väittävät avoimen tilan luovan käyttäjälle enemmän mahdollisuuksia toimia tilassa omien tapojensa mukaisesti sekä omaksua myös toisia tapoja olla, minkä he uskovat mahdollistavan demokraattisempia, viihtyisämpiä ja turvallisempia kaupunkitiloja. (Aelbrecht et al. 2021, 1096) Ajatus on, että isossa tilassa kaikki mahtuvat toimimaan.

Superkilen on muodoltaan yksi pitkänomainen ja avoin tila, joka jakautuu kolmeen teemaltaan erilaiseen alueeseen. Se on 750 m pitkä 30 000 m² kokoinen maa-alue keskellä kaupunkia (Daly 2019, 68). Puistossa esiintyy vain vähän tilaa rajaavia elementtejä. Niitä ovat esimerkiksi puistoa ympäröivät rakennukset sekä alueen vaakasuunnassa lävistävät kadut Mimersgade, Nørrebrogade ja Hillerødgade sekä puiston läpi kulkevat pyörä- ja kävelyväylät. Itse puiston sisällä tila muodostuu maan tason vaihteluista, kasvustosta ja erilaisista fyysistä objekteista, kuten istuimista, julkisista ulkoliikuntavälineistä ja lasten leikkivälineistä. Pitkänomaisen muodon ansiosta tila on luonteeltaan jatkuva, virtaava ja julkisenoloinen.

Erilaisten sosiaalisten tilojen, toimintojen ja aktiviteettien tuominen yhteen luo miellyttävää kaupunkitilaa. Avoimet suuret tilat, joissa pystyy näkemään useita erilaisia toimintoja mahdollistavat myös suuren määrän erilaisia passiivisia ja aktiivisia sosiaalisia kohtaamisia. (Gehl 2011) Superkileniin sijoitetut objektit, kuten penkit, ulkoliikuntavälineet ja valaisimet, on sijoitettu kaikki hyvin hajanaisesti alueelle, siten että niiden välille on jätetty paljon tilaa. Tarkoituksena on symbolisesti viitata objektien, joilla on kaikilla kulttuuria edustava merkitys, tärkeyteen ja yksilöllisyyteen. (Sandström 2015, 115–137) Tällainen sijoittelu, ei ole kuitenkaan optimaalinen käyttäjän näkökulmasta; eri toimintojen liiallinen erottelu symboliikan vahvistamiseksi ei aja käyttäjän etua, joka hyötyisi enemmän lähekkäin sijoitetuista toiminnoista. Kun toimintoja sijoitetaan toistensa läheisyyteen, saadaan aikaan enemmän päällekkäisyyttä, enemmän ihmiskontakteja ja enemmän aktiivisuutta. Erottelu viittaa siihen, että eri toiminnot ja ihmisryhmät eroavat toisistaan, kun taas toimintojen tuominen yhteen mahdollistaa eri

tavoin toimivien ihmisten huomioimisen sekä yhdessä olemisen ja toimimisen. (Gehl 2011, 101)

3.2 Fyysisten objektien vaikutus sosiaalisuuteen

Dalyn toteuttamassa tutkimuksessa havaittiin, osan objekteista olevan selkeästi suositumpia ja mahdollistavan vuorovaikutteisia kohtaamisia muita paremmin. Sosiaaliseen aktiivisuuteen kannustavia objekteja oli kuitenkin vain muutamia. Näistä objekteista kaksi: intialainen kiipeilyteline ja ukrainalainen elefantinmuotoinen liukumäki, houkutteli isompaa joukkoa käyttäjiä ja mahdollisti kulttuurien välisiä kohtaamisia kohtalaisen hyvin. Toiset kaksi objektia onnistui yhteisessä tehtävässä parhaiten, niillä oli selkeästi korkein käyttöaste ja niitä käytettiin toistuvasti sosiaalisesti vuorovaikutteisissa tilanteissa. Kyseiset objektit olivat Thai nyrkkeilykehä ja japanilainen mustekalan muotoinen liukumäki. Muiden puistoon valittujen symbolisten objektien ei havaittu merkittävästi lisäävän sosiaalisia kontakteja käyttävien välillä. (Daly 2019, 72–76)

Myös Ida Sandström on tutkinut Superkilen puistoa ja ihmisten käyttäytymistä sekä asenteita puistoa kohtaan. Paikan päällä havainnoidessaan hän huomasi totutusta eroavien objektien herättävän sekä mielenkiintoa, että ihmetystä. Objektien tuntemattomuudesta johtuva epäselvä tai vapaampi käyttötarkoitus houkutteli laajempaa joukkoa, mutta häiritsi joissain tapauksissa myös itse käyttöä. Paikan päällä Sandström havaitsi tilanteen, jossa isä ja lapsi käyttivät Mustekala-liukumäkeä: lapsi kapusi leikkivälinettä ylös ja liukui alas isän luo. Hän havaitsi leikin keskeytyvän, kun joukko nuoria miehiä kiinnostui leikkivälineestä ja uudestaan myöhemmin vanhempien lapsien vallatessa liukumäen. Molemmissa tilanteissa isä ja lapsi vetäytyivät läheisille penkeille tarkkailemaan tilannetta sivusta ja antoivat tilaa myös toisille käyttää välinettä. (Sandström 2015, 127)

Mustekalan muotoinen liukumäki (kuva 5) houkutteli pääasiassa perheitä, joissa oli pieniä lapsia. Useimmiten iltapäivällä, ilta-aikaan ja viikonloppuisin. Mielenkiintoa herättävä muoto onnistui kuitenkin houkuttelemaan kiinnostuneita riippumatta iästä, sukupuolesta tai etnisestä taustasta. Kohtaamisten havaittiin olevan positiivisia ja käyttäytymisen ystävällistä. Lapsiperheissä lapset vuorovaikuttivat aktiivisesti osana leikkiä ja sopiessa yhteisiä pelisääntöjä; miten liukumäkeä käytettiin ja kenen vuoro oli liukua. Myös aikuiset, jotka vahtivat lasten leikkiä läheltä vuorovaikuttivat keskenään, erityisesti lasten kannustamina ja mahdollisten lasten välisten konfliktien sattuessa.

Osana ”leikitapahtumaa” hyödynnettiin myös muita lähiympäristön objekteja kuten marokkolaista suihkulähdettä ja belgialaisia penkkejä, joilla vanhemmat istuivat yhdessä lapsia valvoessa. Näiden välineiden ottaminen mukaan toimintaan, mahdollisti vuorovaikutuksen myös leikistä ulkopuolisten kanssa: ihmisten, jotka sattuiivat viettämään aikaa penkeillä tai suihkulähteen luona. (Daly 2019, 73–75) Lasten leikki- ja liikuntapaikat ovat tiettyyn tarkoitukseen suunniteltuja tiloja, joissa ihmiset voivat kohdata toisia yhdessä toimiessaan. Näissä paikoissa spontaanisi syntyvät vuorovaikutukset voivat auttaa solmimaan sosiaalisia siteitä alueen asukkaiden kesken ja auttaa muodostamaan myös syvällisempiä ihmissuhteita tai ystävyksiä. (Risbeth et al. 2016, 45)

Kuva 5. Mustekalan muotoinen liukumäki Black Marketissa (mukaiillen lähteestä Baan 2012)

Mustekala-liukumäen lisäksi myös Thai nyrkkeilykehä (kuva 6) oli todella suosittu alueen asukkaiden keskuudessa. Kellonajasta, viikonpäivästä ja säästä riippuen nyrkkeilykehä veti puoleensa erilaisia ihmisiä. Lämpimällä säällä kehän ympärille kerääntyi erityisesti nuoria aikuisia ja teinejä, jotka osallistuivat leikkimielisiin otteluihin ja harjoittelivat itsepuolustuslajeja. Arki-iltaisain ja keskipäivällä viikonloppuisin havaittiin kehän vetävän puoleensa laajempaa joukkoa ihmisiä: pieniä lapsia ja aikuisia sekä ihmisiä eri sukupuolista ja kulttuureista. Kuten Mustekala-liukumäessä muodostetut kohtaamiset,

myös kehän ympärillä syntyvät sosiaaliset tilanteet havaittiin positiivisiksi kulttuurien välisiksi tapahtumiksi, jotka toistuessaan pitivät yllä jaettua ymmärrystä toisia kohtaan sekä mahdollistivat uusien ihmissuhteiden syntymisen. (Daly 2019, 75)

Kuva 6. Thai nyrkkeilykehä Red Square-alueella (mukaillen lähteestä Baan 2012).

Julkisen taiteen kokoelman, joka muodostuu kaikista puiston veistoksellisista objekteista, ei havaittu tutkimuksessa aiheuttavan sosiaalisia tilanteita merkittävästi. Nämä objektit saivat aikaan pääasiassa passiivista käyttäytymistä, eivätkä ne kannustaneet ihmisiä aktiivisesti toimimaan vieraiden kanssa tai muodostamaan uusia kontakteja. (Daly 2019) Suosituimmat paikat olivat selkeästi yhteydessä vuorovaikutukseen. Puistoon on valittu 108 objektiä, mutta vain muutama onnistui lisäämään merkittävästi kaupunkilaisten vuorovaikutusta (Daly 2019, 72).

3.3 Istumajärjestelyiden vaikutus sosiaalisuuteen

Erilaiset istumajärjestelyt vaikuttavat siihen, miten ihmiset käyttäytyvät kaupunkitilassa: miten he ottavat tilaa haltuunsa ja kuinka he ottavat kontaktia toisiin ihmisiin. Istuimien koko, malli ja sijainti vaikuttavat siihen, kuinka aktiivisessa käytössä ne ovat eri ihmisryhmien keskuudessa. Yksi toistuvasti Superkilenissä käytetty objekti on, tavallinen penkki sekä sen erilaiset variaatiot ja ilmentymät, joihin saattaa törmätä eri puolilla maailmaa. Osana Superkilenin suunnitteluprosessia, jossa poimittiin objekteja alueen

asukkaiden eri kulttuureista, valittiin puistoon myös vaihtelevia istuimia useista maista. Lisäksi puistoon suunniteltiin, muutamia erityisiä istuimia. (Daly 2019)

Daly on tutkinut ihmisten toimintaa, aktiivisuutta ja sosiaalisuutta Superkilenissä sekä tekijöitä, jotka vaikuttavat tähän. Tutkimuksessaan hän havaitsi erilaisten istumajärjestelyiden mahdollistavan hyvin erilaisia sosiaalisia tilanteita ja vaikuttavan siihen, miten ihmiset pystyvät muodostamaan kulttuurien välisiä sosiaalisia kontakteja. Toiset järjestelyt olivat kannustavia ja ne mahdollistivat sosiaalisia tapahtumia uusien ihmisten kanssa ja isommissa ryhmissä, kun taas toiset järjestelyt tukivat intiimimpiä ja pienempiä tapahtumia. Osan istuimista huomattiin tukevan sosiaalista käyttäytymistä pienemmissä tai keskikokoisissa ryhmissä, esimerkiksi kahdenistuttavassa meksikolaisessa 'Los Confidentes' tuolissa on mahdollista istua kasvokkain. Kun taas Red Squaren alueella sijaitsevassa Irakilaisessa keinussa tai Black Marketin brasilialaisilla baarituoleilla (kuva 7) pystyy istuskelemaan kolmen tai neljän ihmisen kesken. Black Marketissa sijaitsee myös useita pöytäryhmiä, joiden ääreen mahtuu hieman isompia joukkoja. Vaikka nämä istuimet loivat mahdollisuuksia kommunikointiin ja sosiaalisiin tilanteisiin, ei niiden nähty kannustavan kulttuurien välisiin vuorovaikutuksiin tai tutustumaan uusiin ihmisiin. Pääasiassa näillä istuimilla havaitut sosiaaliset tapahtumat syntyivät pienissä ryhmissä ja ne olivat yksityisiä, eivätkä kannustaneet ulkopuolisia liittymään mukaan. (Daly 2019, 76–78) Siten ne eivät merkittävästi onnistuneet lisäämään sosiaalista vuorovaikutusta alueen asukkaiden kesken.

Kuva 7. Brasilialaiset baarituolit Black Market-alueella (Eskerod 2012).

Puiston suunnitteluprosessiin osallistettiin myös naapuruston asukkaita. Eri kulttuureista otettujen istuimien lisäksi puistoon suunniteltiin, paikallisten kanssa toteutettujen keskusteluiden perusteella, erilaisia istuimia (kuva 8). Lähtökohtana oli ihmisten toive saada istuimia, joissa ollessaan he pystyvät katsomaan toisiaan silmiin, istumaan vastakkain ja kommunikoimaan keskenään. Tämän perusteella puistoon suunniteltiin muunmuuassa pyöreitä renkaan mallisia penkkejä. (Daly 2019, 76) Yhteensä suunniteltuja penkkejä on viisi ja ne sijoitettiin puiston "olohuoneeseen" Black Market -torialueen keskiöön. Pyöreät penkit, eivät kuitenkaan vastanneet täysin asukkaiden toiveisiin. Naapuruston jäsenet kertoivat myöhemmin, Dalyn haastatteluissa, toivoneensa koveran muotoisia istuimia, joilla istuessaan vierekkäin pystyisi paremmin katsomaan toisia silmiin ja siten luonnollisesti kommunikoimaan ja keskustelemaan. Renkaan muotoisilla penkeillä tämä todettiin vaikeaksi. (Daly 2019, 76) Erityisesti se, että penkkien keskelle on istutettu kirsikkapuita, vaikeuttaa kommunikaatiota, sillä penkillä pystyy istumaan vain katse ulospäin ringistä. Tavoitteestaan huolimatta pyöreät penkit, epäonnistuivat luomaan sosiaalisia tilanteita ja olivat siten, yhtä "huonoja" kuin tavalliset suorakaiteen muotoiset penkit (Daly 2019, 76).

Kuva 8. Renkaan malliset penkit Black Marketissa (mukaillen lähteestä Baan 2012).

Erilaisia istuimia tutkiessa, Daly havaitsi yhden erottuvan muitten joukosta, siinä miten se onnistui houkuttelemaan käyttäjiä. Kovera kuun sirpin muotoinen betoninen penkki, joka sijaitsi erittäin aktiivisessa kohtaa Black Marketissa lähellä suosittuja kävely- ja pyöräilyväyliä, oli jatkuvasti aktiivisessa käytössä. Kovera penkki oli suosittu kaikkien puistossa vierailijoiden keskuudessa, riippumatta iästä, sukupuolesta, etnisyydestä tai muista seikoista. Kaikista eniten sosiaalisia kontakteja penkin ympäristössä havaittiin kuitenkin naisten välillä. Penkin poikkeava ja sirppimäinen muoto aiheuttaa mielenkiintoa ja kutsuu tutkimaan. Istuskelemaan mahtuu suurempikin joukko, jopa 15 ihmistä, minkä ansiosta penkin ympäristössä on mahdollista muodostaa sosiaalisia kontakteja uusiin ihmisiin. Kaarevine muotoineen, penkki on, juuri sellainen, millaista naapuruston asukkaat toivoivat puistoon. Malli kannustaa toimimaan sosiaalisesti: istuessa voi katsoa toista silmiin tai keskustella. Suuren kokonsa vuoksi, penkille on myös helppo istahtaa, vaikka sillä istuisi, jo muita ihmisiä ja siten, istuessa on mahdollista muodostaa kokonaan uusia kontakteja vieraisiin ihmisiin. Lisäksi omalaatuinen muotoilu kannustaa istumisen lisäksi myös muihin tapoihin olla; mikä puolestaan lisää suosiota ja käyttöä ja siten sosiaalisia kontakteja. Esimerkiksi lasten havaittiin leikkivän penkkiä hyödyntäen: istuimen leveä selkäosa on osittain niin matala, että sen päällä voi turvallisesti tasapainoilla. (Daly 2019, 76–78)

4. KAUPUNKISUUNNITTELU TUKEMASSA SOSIAALISUUTTA

Kaupunkielämä luo mahdollisuuksia erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin, joissa ihmiset altistuvat jatkuvasti toisilleen. Kaupungissa ihmiset näkevät, kuulevat ja viettävät aikaa toistensa seurassa vaihtelevissa tilanteissa. Kaupunkitilassa, vaikka ihminen ei olisikaan kenenkään seurassa ei hän ole yksin, sillä hän on osa ympäröivää verkostoa ja muita ihmisiä. (Gehl 2011) ”Yhdessä oleminen” urbaanissa ympäristössä muodostuu jaetusta kokemuksesta kaupunkitilassa. Vieraiden kulttuurien havaitseminen kaupunkitilassa lisää ymmärrystä toisia kohtaan ja edistää siten yhteiskunnan siirtymistä kohti interkulturalismia. (Risbeth et al. 2016)

Seuraavassa osiossa selvitän, kuinka Superkilenin rakennettu ympäristö onnistuu tehtävässään rakentaa sosiaalista koheesiota Nørrebron alueella; mitä keinoja tähän on käytetty ja kuinka tässä onnistutaan. Lisäksi selvitän, miten interkulturalismiin on pyritty ja kuinka puisto onnistuu tavoitteessaan lisätä kulttuurien välisiä kohtaamisia ja ymmärrystä. Kaupunkitilaa suunniteltaessa, erityisesti monikulttuurisilla asuinalueilla, on hyvä ottaa huomioon neljä eri teemaa, jotka toteutuessaan luovat viihtyisää kaupunkitilaa ja mahdollistavat sosiaalisia kontakteja. Nämä teemat ovat 1. selkeys ja sallivuus toiminnoissa, 2. toimintojen tuominen yhteen, 3. mahdollisuus vetäytymiseen ja rauhoittumiseen sekä 4. tilan avoimuus ja hyvä näkyvyys tilassa. (Risbeth et al. 2016, s.36) Myös Gehl on koonnut joitain yleisiä suunnitteluperiaatteita, jotka toimivat perustana ihmislähtöiseen kaupunkisuunnitteluun. Näitä ovat muunmuuassa seuraavat: ” 1. Sijoittele — toiminnot siten että, niiden välillä on mahdollisimman lyhyet etäisyydet ja että ne mahdollistavat kriittisen massan ihmisiä ja tapahtumia. 2. Sekoita erilaisia toimintoja keskenään. Se varmistaa, että - - on monipuolisesti toimintoja, paljon koettavaa, vahva sosiaalinen kestävyys ja turvalliseksi koettu ympäristö. - - 5. Vahvista sellaisia tarjoumia, jotka kutsuvat viipymään ulkotilassa pidemmän aikaa. Pieni määrä kauan viipyviä ihmisiä tuo tilaan saman elävyyden tunteen kuin suuri määrä vähän aikaa viipyviä. Ihmisten houkuttelu viipymään kaupunkitilassa pidemmän aikaa on kaikkein yksinkertaisin ja tehokkain keino kaupunkielämän vahvistamiseen. ” (Gehl 2018, 232) Suunnitteluperiaatteet ihmislähtöiseen suunnitteluun yleisesti sekä teemat suunnitteluun monikulttuurisilla alueilla ovat pääasiassa samat. Seuraavissa alaluvuissa tutkin, miten nämä kaupunkisuunnittelun lähtökohdat näyttäytyvät Superkilenissä ja mikä niiden merkitys on ihmisten kokemukseen kaupunkitilassa.

4.1 Sosiaalinen koheesio Superkilenissä

Superkilenissä sosiaalista koheesiota on pyritty rakentamaan symboliikan avulla, juurruttamalla ihminen paikkaan ja tekemällä heidät kulttuurisesti edustetuksi erilaisten objektien kautta. Lisäksi sosiaalista koheesiota on koetettu vahvistaa osallistamalla paikallisia naapuruston jäseniä suunnitteluun. Ajatuksena oli, että paikalliset voisivat valittujen objektien kautta muodostaa tunnesiteitä paikkaan sekä muodostaa kokemuksia jaetusta olemisesta. (Sandström 2015, 115–137)

Konseptin toteutuksessa oli kuitenkin useita ongelmia, jotka heikensivät esineiden etnokulttuurista arvoa ja siten merkitystä alueen asukkaille. (Daly 2019, 72) Vaikka naapuruston asukkaiden osallisuutta suunnitteluun painotettiin, se oli todellisuudessa melko vähäinen. Paikallisia kuunneltiin, mutta useat esineistä oli jo ennakkoon valittu suunnittelijoiden toimesta, kertoo eräs paikallinen haastattelussa. (Sandström 2015, 117–118, haastattelu 8.5.2015) Useat valituista esineistä myös tuotettiin paikallisesti sen sijaan, että ne olisi toimitettu alkuperämaista, mikä heikensi niiden kulttuurista arvoa. Kun havaittiin vaikeuksia saada elementtejä joistakin Nørrebro kulttuureista, valittiin esineitä muista alueen vähemmän edustetuista kulttuureista, joista oli helpompi saada esineitä. Tämän seurauksena väestön symbolinen esitys vääristyi, esimerkiksi länsimainen kulttuuri on edustettuna 57,9 % kaikista objekteista, vaikka alueen väestörakenteesta he muodostavat tanskalaisia lukuun ottamatta vain 19,6 % alueen asukkaista. Valittujen esineiden joukossa oli myös loukkaavaksi koettuja esineitä, jotka valittiin, sillä ne olivat helposti saatavissa. Tällaisia elementtejä olivat esimerkiksi roska-astiat (kuva 9) sekä viemärikannet ja -ritilät (kuva 10). Nämä objektit koettiin loukkaaviksi, sillä niiden oli tarkoitus edustaa kulttuuria. Elementit aiheuttivat negatiivisia mielikuvia alueen asukkaille ja siten saivat heidät tietoisesti tai tiedostamattaan välttämään puistoa. (Daly, 2019, 72–76)

Keskustellessaan puistossa kävijöiden kanssa Ida Sandström, joka on tutkinut Superkileniä ja osana tätä myös haastatellut paikallisia, havaitsi objektien aiheuttavan hyvin erilaisia mielipiteitä ihmisissä. Esimerkiksi eräs nuori tyttö oli todella ylpeä ja onnellinen, että puistossa oli irakilaiset keinut, kun taas kuubalainen mies kertoi, ettei häntä kiinnostanut, että puistossa oli kuubalainen penkki, vaikka hän tämän tiesi ei hän ollut koskaan jaksanut etsiä penkkiä tai vieraila paikassa. Ihmisten kokemukset olivat hyvin erilaisia ja Sandström havaitsi suuria eroja sen suhteen, miten ihmiset suhtautuivat valittuihin esineisiin tai millaisia merkityksiä he niille antoivat.

Kuva 9. Roska-astia Liverpoolista Englannista (Eskerod 2012).

Kuva 10. Viemärinkansi Israelin Tel Avivista (Eskerod 2012).

Vaikka puistoon valittiin useita objekteja, niin vain muutamien havaittiin auttavan muodostamaan tai edistävän kulttuurien välisiä kontakteja. Dalyn haastatteluissa selvisi, vain osan esineistä olevan arvostettuja niiden kulttuurisen merkityksen takia. Yksi näistä esineistä oli marokkolainen suihkulähde (kuva 11). Kuitenkin myös eri kulttuurien edustajat arvostivat suihkulähdettä ja se oli aktiivisesti käytössä kaikkien naapuruston jäsenten keskuudessa, minkä havaittiin johtuvan suihkulähteen keskeisestä sijainnista suhteessa puistoon ja muihin fyysisiin objekteihin, kuten penkkeihin ja lasten leikkivälineisiin. Ihmislähtöisellä suunnittelulla ja toimintarikkaalla ympäristöllä, vaikutti olevan suurempi merkitys suosioon kuin symboliikalla (Daly 2019, 72). Useat paikallisista eivät kokeneet objektien merkittävästi edustavan heidän kulttuuriaan tai välittäneet niiden olemassaolosta, kuten myös Sandströmin haastatteluissa havaittiin. Puistossa vierailut ryhmä saksalaisia kertoi haastatellessa seuraavasti: ”Täällä on niin paljon kauniita asioita. Saksalainen lyhtypylväs on niin tylsä verrattuna, vaikka marokkolaiseen keinuun. Olisi ollut mukavaa tulla edustetuksi, jonkin merkittävän asian kautta — vaikka palanen Berliinin muuria, se olisi ollut jotain todella saksalaista.” (Sandström 2015, 126–127, haastattelu 8.5.2015) Yleisesti ihmisten havaittiin arvostavan enemmän objekteja, jotka kannustivat aktiivisuuteen kaupunkitilassa tai jotka edustivat heidän mielenkiinnon kohteitaan, verrattuna kulttuurisiin objekteihin. (Aelbrecht et al. 2022, 1112–1114)

Kuva 11. Marokkolainen suihkulähde (mukaillen lähteestä Baan 2012).

Georges Bataillen mukaan sosiaalisuus voi vahvistua, kun ihmisen näkökulmaa koetellaan: yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunne saadaan aikaan ”väkivaltaisesti avaamalla ihminen”. Tunteiden ilmaisu, toisille näyttäytyminen ja avautuminen ovat hänen mukaansa sosiaalisen elämän alkupiste. Kuten taiteessa usein, myös tämän fyysisen ja symbolisen kokoelman on tarkoitus herättää ihmisessä tunteita. Superkilenissä ihmisen sisäistä elämää, tunteita ja mielipiteitä, houkuttelevat esiin vuorovaikutteisessa ympäristössä. Aiheuttamalla epämukavuutta, iloa, surua tai vihaa, voidaan kollektiivisesti herätellä ihmisiä ja siten tuoda heidät yhteen. (Sandström 2015, 128, Bataillen mukaan) Ideana puistossa on toisten huomioiminen ja yhdessä olo erikseen, sekä symbolisesti että fyysisesti (Sandström 2015, 115–137). Symbolisen esityksen tarkoituksena on aiheuttaa paikallisissa ”kuuluvuuden” tunnetta. Tämä tunne pyritään saavuttamaan, kulttuurisilla objekteilla, jotka ovat sidoksissa myös identiteettiin. (Aelbrecht et al. 2022, s.1111) Symbolinen esitys on kuitenkin jäänyt vajavaiseksi ja siten sen merkitys on kaupunkilaisille kyseenalainen. (Daly 2019, 72)

4.2 Tilallisuus ja selkeä toiminnallisuus

Julkisen tilan merkitys rakentamassa erilaisia sosiaalisia ja kulttuurien välisiä kohtaamisia on merkittävä. Tällaisia kohtaamisia voidaan tukea suunnittelemalla kaikille julkisia tiloja. (Daly 2019) Tässä luvussa käsitellään näkyvyyttä ja aktiivisuutta

kaupunkitilassa ja tarkemmin Superkilenissä. Lisäksi näiden teemojen yhteismerkitystä sosiaalisuuteen ja viihtyvyyteen tarkastellaan. Lopuksi pohditaan vielä, mikä merkitys ohjatulla selkeällä toiminnallisuudella on ihmisten toimintaan kaupunkitilassa.

Näkyvyys ja aktiivisuus kaupunkitilassa lisää jaettua kokemusta ihmisyyden monimuotoisuudesta, auttaa muodostamaan sosiaalisia kontakteja eri ihmisryhmien välille ja lisää paikallista kuuluvuuden - sekä jaettua turvallisuuden tunnetta (Risbeth et al. 2016, 46–48; Gehl 2011).” — jos täytyy valita, käveleekö mieluummin eläväisellä ja vilkkaalla kadulla vai autioituneella, niin ihmiset valitsevat useimmiten aktiivisemmän kadun. ” (Gehl 2011, 25) Superkilenissä toiminta jakautuu kolmen eri osa-alueen mukaan seuraavasti: The Red Squaren alue on tarkoitettu aktiiviseen toimintaan - isolla aukealla alueella on mahdollista järjestää esimerkiksi erilaisia tapahtumia, The Black Market on sosiaalisen toiminnan keskus ja kaupunkilaisten olohuone, jossa voi ylläpitää sekä muodostaa sosiaalisia kontakteja lepuuttaen jalkoja samalla, The Green Park (kuva 12) puolestaan on teemaltaan hajanaisempi, se on vihreä keidas keskellä kaupunkia ja perinteinen englantilainen puisto. The Green Parkin alueelta löytyy erilaisia ulkoliikuntaan ja urheiluun tähdättyjä alueita sekä laajoja viheralueita, joita hyödyntäen ihmiset voivat toimia vapaammin, kuten he haluavat esimerkiksi; ottaa aurinkoa tai loikoilla ruohikolla. Nämä kolme osa-aluetta muodostavat yhdessä tilakokonaisuuden, jonka kahdella tilalla on selkeä toiminnallinen tarkoitus, ja joihin myös niiden fyysinen olemus tähtää, lisäksi on The Green Park, joka on käyttömahdollisuuksiltaan vapaampi. (Daly 2019)

Kuva 12. Näkymä Green Parkista (mukaiillen lähteestä Autzen 2018, 9).

Selkeä toiminnallisuus Superkilenissä kannustaa aktiivisuuteen, mikä puolestaan auttaa muodostamaan sosiaalisia kontakteja. (Daly 2019) Lisäksi selkeä toiminnallisuus helpottaa oleskelua ulkotilassa, sillä aktiivisuutta pidetään yleisesti positiivisempänä kuin päämäärätöntä oleskelua. Päämäärätön oleskelu kaupunkitilassa nähdään usein ongelmallisena, sillä se yhdistetään epäilyksiin rikollisuudesta. Lisäämällä toimintoja julkisissa tiloissa, sekä suunnittelemalla runsaasti istumapaikkoja voidaan lisätä jaettua turvallisuuden tunnetta, aktiivisemmän toiminnan seurauksena. Näin ollen ihmisryhmät, jotka muuten saattaisivat joutua etnisen profiloinnin uhreiksi, voivat helpommin nauttia yhteisestä kaupunkitilasta. (Risbeth et al. 2016, 48–49)

Sosiaalisen kanssakäynnin luonne riippuu paikasta, ihmisistä ja kontekstista, jossa tapahtuma sattuu. Asuinalueiden kaduilla, naapurustossa tai lähellä tuttuja rakennuksia, kuten koulua, työpaikkaa tai päiväkotia syntyy erilaisia sosiaalisia tapahtumia, kuin kaupungin keskustassa, esimerkiksi kaduilla tai puistoissa. Tutummissa kaupunkitiloissa sosiaaliset tapahtumat ovat usein tuttavallisempia ja vuorovaikutteisempia, ihmiset saattavat tervehtiä tai keskustella keskenään ja he saattavat tuntea tai tunnistaa toisensa johtuen siitä, että he tapaavat samassa ympäristössä jatkuvasti. Urbaanimmassa

ympäristössä sosiaaliset tapahtumat ovat usein pintapuolisempia, eivätkä yhtä syvällisiä kuin tutussa ympäristössä koetut sosiaaliset tilanteet. (Gehl 2011, 13) Muodostetut kontaktit, jotka syntyvät pelkästään samassa tilassa olemisesta muiden kanssa, ovat usein hyvin hetkittäisiä, kuitenkin pinnalliselta tasolta nämä kontaktit voivat myös kehittyä syvällisemmiksi, jos ympäristö sen sallii (Gehl 2011, 155) ja jos kaupunkitilassa on mahdollista esim. istua alas yhdessä, vetäytyä jonnekin keskustelemaan tai osallistua yhdessä johonkin leikkiin tai aktiviteettiin, kuten Daly osoitti tutkimuksessaan.

Eri kulttuurien edustajat toimivat usein samoissa tiloissa oman kulttuurinsa totuttujen tapojen mukaan, minkä takia vaihtelevia tilakäytäntöjä on tärkeää tuoda esiin ja erilaisia toimintamalleja tulee mahdollistaa. Tukemalla erilaista toimintaa, voidaan lisätä myös sosiaalista koheesiota ja mahdollistaa aktiivinen kaupunkielämä kaikille. (Daly 2019) Useat Nørrebron asuinalueella asuvista maahanmuuttajista ovat Muslimeita ja alun perin Islamistisista maista (Schmidt 2011, 79). Avoimet suuret tilat ja Superkilenin muoto sopii erityisen hyvin alueen musliminaisten käyttötarpeisiin, sillä he eivät voi viettää aikaa ”miesten paikoissa”. Usein muslimivaltaisissa maissa tai kaupungeissa on tapana, että naiset viettävät aikaa yksityisissä sisätiloissa, kun taas miehet kokoontuvat ulkotiloissa. Myös Norrebrossa havaittiin muslimimiesten kerääntyvän malliltaan suljetummista ulkotiloissa. Avoin tila mahdollistaa Superkilenissä sen, että yksi ihmisryhmä ei näy katukuvassa merkittävästi siten, että tila voitaisiin leimata erityisesti heidän käyttämäkseen, esimerkiksi miesvaltaiseksi tilaksi. Tämän ansiosta musliminaiset voivat kulttuurinsa tapojen rajoissa oleskella alueella. Vaikka Superkilenin avoin muoto mahdollisti joidenkin ihmisten, kuten musliminaisten, oleskelun joissakin osissa Superkileniä niin saman aikaisesti vapaampi toiminnallisuus The Green Park-alueella sai muslimiyhteisön myös välttämään paikkaa, sillä he eivät voineet kulttuurinsa tapojen mukaan oleskella lähellä puolialastomia ja aurinkoa ottavia ihmisiä. Avoimuuden lisäksi Superkilenissä, olisi voitu hyötyä, rauhallisempien ja suljetumpien paikkojen lisäämisestä täydentämään tilakokonaisuutta. (Daly 2019, 78–81) Paikkoja vetäytymiseen tarvitaan myös, sillä ne mahdollistavat syvempien ihmiskontaktien syntymisen ja ylläpitämisen (Gehl 2011). Myös selkeämpi aktiivisuuteen ja toiminnallisuuteen tähtäävä suunnittelu, joka olisi lähtenyt paikallisten toiveista ja tarpeista, olisi voinut lisätä vielä puiston käyttöastetta ja siten lisätä kaupunkitilassa olemisesta aiheutuvaa sosiaalisuutta. (Daly 2019, 80–81)

4.3 Toimintojen sijoittaminen ympäröivään kaupunkitilaan

Lyhyetkin kohtaamiset ovat hyödyllisiä, silloin kun yritetään rakentaa sosiaalista koheesiota, erityisesti jos kohtaamisia tapahtuu usein ja jatkuvasti. Virikkeellinen kaupunkitila, jossa on mahdollista toimia aktiivisesti osana ympäristöä luo mahdollisuuksia erilaisiin sosiaalisiin kohtaamisiin. (Daly 2019) Erilaisten toimintojen yhteen tuominen mahdollistaa isomman joukon kohtaamisia, sillä tällöin samassa tilassa voi toimia laajempi joukko ihmisiä eri tavoin ja eri lähtökohdista. (Risbeth et al. 2016) Tässä luvussa tarkastelen erilaisten toimintojen sijoittelua Superkilenissä ja pohdin toimintojen erottelun ja yhteen tuomisen mahdollisuuksia ja vaikutuksia ihmisten käyttäytymiseen kaupunkitilassa. Tämän jälkeen tarkastelen istumajärjestelyiden vaikutusta viihtyvyyteen. Selvitän, miten Superkilenin tarjoamat istumamahdollisuudet kannustavat ihmisiä toimimaan sosiaalisesti ja millaisista istumajärjestelyistä he hyötyvät eniten.

Daly havaitsi Superkilenissä eniten sosiaalisia vuorovaikutuksia syntyvän paikoissa, jotka olivat aktiivisimmin käytössä ja jotka houkuttelivat käyttäjiä tasapuolisesti riippumatta iästä, sukupuolesta etnisyydestä tai kulttuurista. Suosituimmista paikoissa havaittiin eniten sosiaalisia vuorovaikutuksia sekä kulttuurien välisiä kontakteja. Yksi suosituimmista paikoista puistossa oli Mustekala-liukumäki ja sen lähiympäristö. Istumisen ja muun oleskelun mahdollisuus leikkitoiminnon yhteydessä lisäsi sosiaalisten kontaktien piiriä ottamalla mukaan vuorovaikutukseen myös isomman joukon alueella oleskelevia ihmisiä. Havaitut kohtaamiset olivat kannustavia ja ystävällisiä, minkä ansiosta ihmiset saapuivat puistoon yhä uudestaan. Säännöllisesti puistossa käyvät naapuruston jäsenet pystyivät myös muodostamaan päivittäisistä kohtaamisista uusia suhteita. (Daly 2019, 72–76)

Yleisesti huomattiin, että toimintojen tuominen yhteen lisäsi sosiaalisia kontakteja, sillä se mahdollisti useampien ihmisten yhdessä olemisen samassa tilanteessa. Useampia toimintoja olisi voitu tuoda puistossa yhteen ja siten hyötyä yhdistämisen vaikutuksista aktiivisempaan ja sosiaalisempaan käyttäytymiseen. Liiallinen objektien ja toimintojen erottelu, visuaalisen ilmeen ja symbolisen idean aikaansaamiseksi, haittaa kulttuurien välisten vuorovaikutusten syntymistä. (Daly 2019) Vaikka puistossa on runsaasti erilaisia toimintoihin tähtääviä fyysisiä objekteja, vain muutamien niistä havaittiin edistävän sosiaalista koheesiota merkittävästi. (Daly 2019, 72–76)

Dalyn tutkimuksessa havaittiin myös osan istuimista kuten, kaarevan isokokoisien penkin ja pöytäryhmien, lisäävän sosiaalisia kontakteja eri ihmisryhmien välillä sekä tukevan vuorovaikutusta. Kaarevan penkin (kuva 13) muodon havaittiin tukevan sosiaalisten kontaktien muodostamista todella hyvin, sillä se mahdollistaa istumisen ja olemisen lisäksi näköyhteyksiä toisiin ihmisiin ja keskustelun. Yhden isomman kaarevan penkin lisäksi, puistosta löytyy vielä kaksi muuta kaaren muotoista penkkiä. Ne ovat kuitenkin huomattavasti pienempiä, mikä johtaa intiimimpiin sosiaalisiin tapahtumiin, eikä siten merkittävästi lisää vuorovaikutusta. Suurin osa Superkileniin sijoitetuista istuimista on perinteikkäämpiä suorakaiteen muotoisia penkkejä, joilla mahtuu istumaan kaksi tai kolme ihmistä kerralla. Suunnittelun sosiaalisesta tavoitteesta huolimatta aktiivisia kohtaamisia mahdollistavia penkkejä on melko vähän puistossa, ja siten niiden vaikutus sosiaalisen koheesion lisäämisessä ei ole merkittävä. Huomioimalla ihmisten käyttäytymistä ja liikkumista paremmin sekä isompina ryhminä että yksilöinä sekä lisäämällä sosiaalisiin tilanteisiin kannustavia istumajärjestelyitä, olisi mahdollisesti voitu lisätä sekä aktiivisia että passiivisia kohtaamisia ja siten vuorovaikutusta eri ihmisryhmien välillä. (Daly 2019, 76–78) Ihmiset viihtyvät parhaiten kaupunkitiloissa, joissa on tarjolla istuimia. Istuminen mahdollistaa pitempiaikaisen oleskelun paikassa ja avaa mahdollisuuden erilaisiin aktiviteetteihin, kuten syömiseen, lukemiseen, kutomiseen, nukkumiseen ja auringonottoon. Jos istumapaikkoja on vain vähän tai ne ovat huonoja eivät ihmiset viihdy tilassa läheskään niin todennäköisesti tai niin pitkiä aikavälejä, kuin paikoissa, joissa on tarjolla mahdollisuus istua. Istuma-järjestelyiden laadulla on suuri merkitys ihmisten viihtyisyyteen kaupunkitilassa ja siten on tärkeää, että ihmisille tarjotaan mahdollisimman hyviä vaihtoehtoja istuskeluun. (Gehl 2011, 155) Isompien penkkien ja aktiivisempien istumajärjestelyiden lisääminen Superkilenissä, olisi todennäköisesti johtanut suurempaan käyttöasteeseen kaupunkilaisten keskuudessa ja siten lisännyt myös sosiaalisia vuorovaikutuksia. (Daly 2019, 76–78)

Istumapaikkojen sijoittelulla on suuri merkitys niiden suosioon; sen lisäksi että ihmiset suosivat istuimia, jotka ovat aktiivisilla paikoille tai paikoilla, joista on miellyttävä tai mielenkiintoinen näkymä kaupunkiympäristöön, niin ihmiset nauttivat istumisesta paikoissa, jotka sijaitsevat tilojen reunamilla. Tilojen reunamille tai rakennusten läheisyyteen sijoitetut penkit ovat usein suosittuimpia ihmisten keskuudessa, jos verrataan istuimiin, jotka on sijoitettu keskelle tilaa. Penkit, jotka on sijoitettu niin että niistä avautuu mielenkiintoinen näkymä kohti ympäröiviä aktiviteetteja ja ympäröivään kaupunkitilaan, kohti ihmisiä ja aktiivista toimintaa, ovat usein suosittuja. (Gehl 2011, 27, 157–159) Myös Superkilenissä tämä on huomattavissa. ” - - yksinkertainen näkö- ja kuuloyhteys on kaikkein tärkein ja yleisin ihmisten välisen kontaktin muoto

kaupunkitilassa. Toisten ihmisten näkeminen ja kuuleminen tarjoaa ihmiselle kaikissa olosuhteissa tietoa, ymmärrystä ja inspiraatiota. Se voi myös olla alku jollekin muulle, syvemmät kontaktit saavat nekin alkunsa näkemisestä ja kuulemisesta. - - Mahdollistavia tekijöitä ovat esteettömät näkymät, lyhyet etäisyydet, - - ja katseen suuntaus koettavaa asiaa kohti. ” (Gehl 2018, 236) Mielenkiintoiset näkymät ovat yhteydessä viihtyisyyteen ja siten ihmisten olemiseen kaupunkitilassa, mikä puolestaan on edellytys sosiaalisille kontakteille. Dalyn havaintojen perusteella, aktiivisiin kohtiin sijoitetut istuimet ovat suosituimpia ja eniten käytössä. Istuimien sijoittaminen strategisesti tällaisiin kohtiin lisää sosiaalisia tapahtumia, kun ympäristö mahdollistaa osallistumisen yhteiseen toimintaan ja luo pohjan kommunikaatiolle. Superkilenistä löytyy paljon istumapaikkoja, mutta istuimet on ripoteltu ympäri puistoa hyvin sattumanvaraisesti, eivätkä ne siten ole yhtä houkuttelevia käyttäjälle, kuin jos ne olisi sijoitettu kohdennetummin aktiivisiin tai näkymältään mielenkiintoisempiin osiin puistoa.

Kuva 13. Kaareva penkki Black Marketissa (mukaillen lähteestä Baan 2012).

YHTEENVETO

Eurooppa on tällä hetkellä muutoksessa, johtuen kaupungistumisesta ja yhteiskunnan muutoksesta jatkuvasti monikulttuurisemmaksi. Muutokseen pyritään vastaamaan kaupunkisuunnittelun keinoin. Interkulturalismi; joka korostaa ihmisten ja kulttuurien välisten kohtaamisten merkityksellisyyttä, sekä sosiaalinen koheesio; joka muodostuu muun muassa kuuluvuuden tunteesta ympäröivään maailmaan ja ihmisiin, oman identiteetin ja kulttuurin tunnustamisesta sekä osallistavasta ja aktiivisesta ympäristöstä, ovat joitakin modernin kaupunkisuunnittelun lähtökohtia.

Väestörakenteen muutos näkyy erityisesti suuremmissa kaupungeissa, joissa monikulttuuriset asuinalueet, toimivat tavallaan koekaniineina tuleville muutoksille isommassa perspektiivissä. Kööpenhaminan Nørrebro on monikulttuurinen asuinalue, joka on 2000-luvulla kärsinyt levottomuuksista ja etnisestä sekä taloudellisesta segregaatiosta. Kööpenhaminan kaupunki on pyrkinyt aktiivisesti kehittämään aluetta osana kaupunkipolitiikkaansa ja yksi näistä projekteista on Realdania yhdistyksen kanssa yhteistyössä järjestetty suunnittelukilpailu. Kilpailun lopputuloksena syntyi arkkitehtitoimisto BIG:n, taideryhmä Superflexin ja maisema-arkkitehtitoimisto Topotek 1:n suunnittelema Superkilen, jonka tarkoitus oli muodostaa sosiaalista koheesiota symbolisen lähestymistavan ja osallistavien toimintojen sekä suunnittelun kautta sekä lisätä kulttuurien välisiä kohtaamisia erityisesti alueen asukkaiden välillä. Puisto on valmistumisensa jälkeen ollut paljon mediassa ja saanut kansainvälistä huomiota. Projekti on voittanut useita arkkitehtuurikilpailuja ja puisto on liitetty asuinalueen kehitykseen turvallisemmaksi ja viihtyisämmäksi.

Isossa osassa Superkilen suunnittelukonseptia oli symboliikka, joka oli myös yksi keinoista, joilla pyrittiin rakentamaan sosiaalista koheesiota alueella. Puisto on kuin taideinstallaatio, joka ilmentää naapuruston heterogeenistä ja monikulttuurista väestörakennetta erilaisten fyysisten objektien kautta. Symbolinen esitystapa ei onnistu kuitenkaan merkittävästi rakentamaan sosiaalista koheesiota eikä se siten tuo hyötyä alueen asukkaille. Joissain tapauksissa symboliikka häiritsee käyttäjän toimintaa, kuten silloin kun esineitä on erotettu toisistaan liiallisesti - ajatuksena viitata etniseen segregaatioon, vaikka yleisesti ja myös puistossa havaittiin toimintojen yhteen tuomisella olevan positiivisia vaikutuksia ihmisten sosiaaliseen käyttäytymiseen. Lisäksi paikallisten

osallisuus ja mukana olo suunnitteluprojektissa oli kyseenalaista, eikä siten projektista syntynyt vahvasti osallistavaa tai yhdistävää vaikutusta naapurustossa.

Ihmisten sosiaalinen aktiivisuus kaupungissa on riippuvainen kaupunkitilan viihtyvyydestä ja tilan tarjoamista mahdollisuuksista oleskella ulkona. Jos tila ei ole suotuisa tai miellyttävä ihmiset viettävät huomattavasti vähemmän aikaa kaupunkitilassa, jonka seurauksena myös tilassa koettujen sosiaalisten kohtaamisten määrä vähenee. Istumisen mahdollisuus saa ihmiset viettämään pitempiä aikoja puistossa ja tarjoaa mahdollisuuden vaihteleviin toimintoihin aina kutomisesta lukemiseen. Superkilenissä on tarjolla paljon erilaisia istumajärjestelyitä, mutta niiden sijainti ja muoto eivät ole optimaalisia ympäröivään kaupunkitilaan. Suurempien istumajärjestelyiden, jotka olivat malliltaan poikkeavia rivimäisestä muodosta, havaittiin olevan kutsuvampia isommille ryhmille toisilleen vieraita ihmisiä ja mahdollistavan siten aivan uusia kontakteja sekä vuorovaikutuksia eri kulttuurien välillä. Tämän tyylisten istumajärjestelyiden lisääminen olisi voinut vielä lisätä sosiaalista koheesiota puistossa.

Suurempikokoisten istuimien lisäksi myös jotkut puistoon valituista objekteista kannustivat toimimaan sosiaalisesti. Kuitenkin puistoon valituista 108 objektista niiden määrä oli huomattavan pieni ja siten vaikutus verrattuna määrään alhainen. Vain kahden objektin: mustekalan muotoisen liukumäen ja thai nyrkkeilykehän havaittiin merkittävästi edistävän sosiaalista koheesiota, houkuttelemalla laajoja ihmisryhmiä, jotka osallistuivat yhteiseen toimintaan aktiivisesti olemalla tai passiivisesti tarkkailemalla. Vaikka harvat valituista objekteista kannustivat sosiaaliin vuorovaikutuksiin muiden puistossa olijoiden kanssa, oli Superkilenissä paljon muuhun toimintaan kannustavia elementtejä, kuten Red Squaren aktiiviseen osallistumiseen tarkoitettu alue, sekä erilaiset urheilu ja lasten leikkitoiminnot, joita löytyy hajanaisemmin puiston alueelta. Tiettyyn käyttötarkoitukseen suunnitellut tilat ja osallistavat objektit auttavat muodostamaan sosiaalisia kontakteja, kannustamalla olemaan kaupunkitilassa, ja lisäävät siten passiivisia sosiaalisia tapahtumia. Myös kaupunkitilassa toiminen ja passiivisten kontaktien muodostaminen on tärkeä, sillä se lisää jaettua kokemusta yhdessä olosta.

Aktiivisuuden lisäksi avoimuus lisää kokemusta ihmisyyden monimuotoisuudesta ja monikulttuurisuudesta, sillä se lisää näkyvyyttä ja yhdessä oloa kaupunkitilassa. Superkilenin avoin muoto onnistuu lisäämään sosiaalista koheesiota Red Squaren ja Black Marketin alueella, jotka ovat avoimia mutta selkeän toiminnallisia alueita, houkuttelemalla useita ihmisryhmiä käyttämään tiloja. Avoimuus yhdistettynä toimettomuuteen tai epäselvempään käyttötarkoitukseen Green Parkin alueella, ei

kuitenkaan ole yhtä toimiva ratkaisu. Sillä se johti tilanteisiin, joissa osa naapuruston asukkaista vältti aluetta.

Superkilen on kaupunkitilana viihtyisä ja toiminnoiltaan rikas, minkä ansiosta se onnistuu houkuttelemaan laajempaa joukkoa käyttäjiä ja siten lisää jaettua yhdessä olon tunnetta. Toisaalta puiston fyysinen muoto ja toiminnot kannustavat sosiaalisuuteen ja aktiivisuuteen kaupunkitilassa, mutta toisaalta se myös rajoittaa näitä kontakteja ja käyttäjien mahdollisuuksia. Tilasuunnittelu ja ”kalusteet” tilassa – symboliset objektit kannustavat enemmän rajatumpiin ja intiimimpiin kohtaamisiin sen sijaan että ne mahdollistaisivat kulttuurien välisiä kohtaamisia. Vaikka Superkilen tähtäsi yhdistämään kulttuureita ja tuomaan ihmisiä yhteen, suunnittelu ja toteutus on paikoin sellaista, että se todellisuudessa haittaa sosiaalista vuorovaikutusta kulttuurien ja ihmisten välillä. Suunnittelu olisi voinut keskittyä vielä enemmän ihmisten välisiin kohtaamisiin ja perehtyä tarkemmin suunnittelulähtökohtiin alueella, nyt vahva symbolinen ja visuaalinen lähestymistapa vaikuttavat nousevan muiden lähtökohtien edelle mikä, joissakin tapauksissa vaikeuttaa kulttuurien välisten kontaktien muodostumista.

LÄHTEET

AKTC. Superkilen. Aga Khan Trust for Culture-yhdistyksen nettisivuston julkaisu.

Saatavissa (viitattu 22.3.2023):

<https://the.akdn/en/how-we-work/our-agencies/aga-khan-trust-culture/akaa/superkilen>

Barsøe, A. (2021) Time Out Magazine: Copenhagen's Nørrebro district is the coolest in the world. Visit Copenhagen. Saatavissa (viitattu 23.3.2023):

<https://www.wonderfulcopenhagen.com/wonderful-copenhagen/international-press/time-out-magazine-copenhagens-norrebro-district-coolest-world>

Bjarke Ingels Group. BIG. Superkilen. BIG arkkitehtitoimiston nettisivuston julkaisu.

Saatavissa (viitattu 21.3.2023):

<https://big.dk/projects/superkilen-1621>

Daly, J. (2019) Superkilen: exploring the human-nonhuman relations of intercultural encounter. Taylor & Francis Online. Journal of Urban Design. Vol. 25 (1), pp. 65-68 Saatavissa (viitattu 3.4.2023):

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13574809.2019.1622409>

Fingerroos, O. (2017). Ihmiset liikkuvat - kulttuurit kohtaavat. Jyväskylän yliopisto -

blogit. Saatavissa (viitattu 4.2.2023): <https://www.jyu.fi/fi/blogit/tiedeblogi/fingerroos2>

Gehl, J. (2011) Life between buildings using public space. Washington, D.C: Island Press. ProQuest Ebook Central. Saatavissa (viitattu 5.4.2023):

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/reader.action?docID=3317590>

Gehl, J. et al. (2018) Ihmisten kaupunki. Helsinki: Rakennustieto Oy. s. 214, 229, 232, 236

Realdania (2023a). By I balance. Realdania yhdistyksen nettisivuston julkaisu.

Saatavissa (viitattu 22.3.2023):

<https://realdania.dk/saadan-stoetter-vi/filantropiskemaal/byibalance>

Realdania (2023b). Superkilen. Realdania yhdistyksen nettisivuston julkaisu. Saatavissa (viitattu 22.3.2023):

<https://realdania.dk/projekter/superkilen>

Rishbeth, C. Ganji, F. Dodicka, G. (2018) Ethnographic understandings of ethnically diverse neighbourhoods to inform urban design practice. *Local environment*. Vol. 23 (1), pp. 36–53. Saatavissa (viitattu 10.4.2023):

<https://www-tandfonline-com.libproxy.tuni.fi/doi/full/10.1080/13549839.2017.1385000>

Sandström, I. (2015) The fragmentary demand: Superkilen in Nørrebro. Teoksessa M. Kärrholm (ed.), P. Prieto de la Fuente, G. Sandin & I. Sandström. *Urban squares : spatio-temporal studies of design and everyday life in the Öresund region*. Lund, Sweden: Nordic Academic Press. pp. 115-137 ProQuest Ebook Central. Saatavissa (viitattu 8.4.2023):

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/reader.action?docID=7074482>

Schmidt, G. (2011) Nørrebro and "Muslimness". A Neighborhood Caught between National Mythscapes and Local Engagement. Teoksessa J. Nielsen, G. Schmidth. *Islam in Denmark*. United States: Lexington Books/Fortress Academic. pp. 77- 88 ProQuest Ebook Central. Saatavissa (viitattu 9.4.2023):

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/reader.action?docID=836982&ppg=77&pq-origsite=primo>

Schmidt, G. (6.12.2016) Going beyond methodological presentism: examples from a Copenhagen neighborhood 1885-2010. Taylor & Francis Online. *Immigrants & Minorities*. Vol. 35 (1), pp. 40-58 Saatavissa (viitattu 23.3.2023):

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02619288.2016.1246968>

Simões Aelbrecht, P. Stevens, Q. Kumar, S. (2022) European public space projects with social cohesion in mind: symbolic, programmatic and minimalist approaches. *European planning studies*. Vol.30 (6), pp 1093–1123. Saatavissa (viitattu 2.4.2023):

<https://www-tandfonline-com.libproxy.tuni.fi/doi/full/10.1080/09654313.2021.1959902>

Superflex. Superkilen. Superflex taideryhmän nettisivuston julkaisu. Saatavissa (viitattu 21.3.2023):

<https://superflex.net/works/superkilen>

Topotek 1. Superkilen. Topotek 1 maisema-arkkitehtitoimiston nettisivuston julkaisu. Saatavissa (viitattu 21.3.2023):

<https://www.topotek1.de/openSpaces/superkilen-2/>

Visit Copenhagen (2023a). Superkilen park, Public recreational space in Nørrebro with diversity at its heart. Visit Copenhagen. Saatavissa (viitattu 21.3.2023):

<https://www.visitcopenhagen.com/copenhagen/planning/superkilen-park-gdk707822>

Visit Copenhagen (2023b). Multicultural and ever-vibrant Nørrebro. Visit Copenhagen. Saatavissa (viitattu 25.3.2023):

https://www.visitcopenhagen.com/copenhagen/neighbourhoods/multicultural-and-ever-vibrant-norrebro?_gl=1*158rcoz*_ga*MTk0NzM4OTA1NC4xNjc1MTU3MDg1*_ga_FC2FXV22T1*MTY3ODk3NzA5NC4zLjAuMTY3ODk3NzE5MS4wLjAuMA..

KUVALÄHTEET

Kuva 1: Baan, I. 2012. [valokuva] Saatavissa (noudettu 17.4.2023):

<https://iwan.com/portfolio/superkilen-park-copenhagen-big/#8987>

Kuva 2: Bjarke Ingels Group. BIG. [kartta] Saatavissa (noudettu 17.4.2023):

<https://big.dk/projects/superkilen-1621>

Kuva 3: Baan, I. 2012. *The red square. (suun. BIG, Superflex, Topotek 1)* [valokuva]

Saatavissa (noudettu 17.4.2023): <https://superflex.net/works/superkilen>

Kuva 4: Gehl, J. 2011. *Graphic representation of the relationship between the quality of outdoor spaces and the rate of occurrence of outdoor activities.* [taulukko]. Teoksessa:

Gehl, J. 2011. *Life between buildings using public space.* Washington, D.C: Island Press. ProQuest Ebook Central. s. 11 Saatavissa(noudettu 17.4.2023):

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/reader.action?docID=3317590>

Kuva 5: Baan, I. 2012. [valokuva] Saatavissa (noudettu 17.4.2023):

<https://iwan.com/portfolio/superkilen-park-copenhagen-big/#8987>

Kuva 6: Baan, I. 2012. [valokuva] Saatavissa (noudettu 17.4.2023):

<https://iwan.com/portfolio/superkilen-park-copenhagen-big/#8987>

Kuva 7: Eskerod, T. 2012. *Bar stools from São Paulo, Brazil.* [valokuva] Saatavissa

(noudettu 17.4.2023): <https://superflex.net/works/superkilen>

Kuva 8: Baan, I. 2012. [valokuva] Saatavissa (noudettu 17.4.2023):

<https://iwan.com/portfolio/superkilen-park-copenhagen-big/#8987>

Kuva 9: Eskerod, T. 2012. *Trash can from Liverpool, England.* [valokuva] Saatavissa

(noudettu 17.4.2023): <https://superflex.net/works/superkilen>

Kuva 10: Eskerod, T. 2012. *Manhole cover from Tel Aviv, Israel.* [valokuva] Saatavissa

(noudettu 17.4.2023): <https://superflex.net/works/superkilen>

Kuva 11: Baan, I. 2012. [valokuva] Saatavissa (noudettu 17.4.2023):

<https://iwan.com/portfolio/superkilen-park-copenhagen-big/#8987>

Kuva 12: Autzen, K. 2018. *FIGURE 2b.* Teoksessa: Autzen, K. 2018. *Superkilen.*

SPOOL (Delft. Print). Vol. 5 (1), p. 9 [valokuva] Saatavissa (noudettu 17.4.2023):

<https://spool.ac/index.php/spool/article/view/107/106>

Kuva 13: Baan, I. 2012. [valokuva] Saatavissa (noudettu 17.4.2023):

<https://iwan.com/portfolio/superkilen-park-copenhagen-big/#8987>